

Rehabiliterande arbetsgrepp och vårdarbete Verksamhetsmodell

5.12.2023

Gjorts med utvecklingsfinansiering av projektet TulKoti, som en del av helheten rehabilitering

Itä UUSIMAA
Östra NYLAND

Hyvinvointialue
Välståndsområde

Om beskrivningen av verksamhetsmodellen

- Syftet med denna beskrivning är att beskriva arbetssättet som är i bruk på välfärdsområdet beträffande förverkligande av den rehabiliterande vården. Beskrivningen kan användas för att utbilda ny personal.
- Utöver beskrivningen erbjuder också det skilda utbildningsmaterialet stöd för yrkespersoner för kundmöten. Syftet är att finna rätta och effektiva sätt att stöda klientens funktionsförmåga i vardagen.
- Definition av begrepp:
  - Ett arbetsgrepp som främjar rehabiliteringen är verksamhet i vårdarbetet som stöder och aktiverar klientens egen funktionsförmåga och självständighet. Man ska inte göra saker för klienten, om hen kunde klara av dem själv. Syftet är att återställa eller upprätthålla funktionsförmågan, eller förebygga att den inte försämras.
  - Ett arbetsgrepp som främjar rehabiliteringen innebär att man förstår och motiverar människan samt att man ger och tar emot respons. Det är att upptäcka saker. Att finna möjligheter i miljön och personen i alla olika situationer som uppstår i det dagliga livet.
- Beskrivningen innehåller de huvudsakliga riktlinjerna för och insatser i verksamhetsmodellen samt spelreglerna som behövs för samarbetet mellan intressentgrupperna. Delarna av klientens servicestig beskrivs som en del av verksamhetsmodellen. I slutet av bildspelet finns en lista med tilläggsmaterial samt referenser till material och elektroniska skolningar som ni kan utnyttja.

Sammandrag av verksamhetsmodellen

Rehabiliterande arbetsgrepp i vårdarbete är ett viktigt sätt att förbättra funktionsförmågan av klienter inom hemvården och boendeservice. På så sätt kan vi förebygga ökandet av servicebehov och undvika övergången till tyngre serviceformer. Med ett rehabiliterande arbetsgrepp kan man stöda klientens delaktighet, självkänsla och självbestämmanderätt. Låt oss stå vid kundens sida!

Har ni redan gemensamma spelregler i er arbetsgemenskap?

Effekterna av ett rehabiliterande arbetsgrepp kan vara att klientens funktionsförmåga förbättras, upprätthålls eller att funktionsförmågan försvagas långsammare.

Rehabiliterande vård betyder att man genomföra vardagssysslor tillsammans med klienten.

Varje vårdare kan, bara man tar en stund och tänker efter, och bemöter klienten. Vårdmodellen bygger på varje vårdares verksamhet.

För verksamhetsmodellen som helhet är det viktigt att man verkar på enhetliga sätt och följer gemensamma spelregler inom hela välfärdsområdet.

Rehabiliterande vård ur vårdens och servicens perspektiv

Klientens perspektiv

De små handlingarna i vardagen är viktiga, antingen enskilda handlingar eller såna som man kan utföra regelbundet.

Klientens/rehabiliteringsklientens aktivitet stöds under hela vården/rehabiliteringsprocessen.

1. Klientens önskemål

2. Kreativitet och lösningar

3. Verktygslåda

4. RAI som stöd för utvärderingen

5. Uppföljning av konsekvenserna

Vårdarens perspektiv

Utgångspunkten för vårdarbete är klientens vård- och serviceplan och målen. All verksamhet genomförs med dessa i åtanke. Förebyggande åtgärder och åtgärder som saktar försämrandet är väsentliga – vi stöder klientens resurser att klara sig i vardagen.

Yrkespersoner inom rehabilitering stöder med sin expertis vårdarna i att finna åtgärderna som bäst stöder klientens rehabilitering. Vid behov erbjuder man interventioner som produceras av terapeuter och som stöder rehabiliteringen.

Bakgrunden av rehabiliterande vård

Bakgrunden till rehabiliterande vård är bland annat ändringar i verksamhetsmiljön:

- I och med att populationens medelålder och förväntade livslängd ökar har upprätthållande av funktionsförmågan blivit allt viktigare. Vardagsmotion påverkar förebyggandet och vården av många sjukdomar samt rehabiliteringen. Betydelsen av motion minskar inte med ålder. Försörjningskvoten försämras. Genom att öka på motion kan man minska på belastningen av social- och hälsovården. Betydelsen av prevention framhävs. När vi stöder äldre personers funktionsförmåga minskar vårdberoende.
- Särskilda faktorer som påverkar funktionsförmågan är ensamhet och skadliga effekter av alkoholmissbruk. Den rehabiliterande vården ger goda resultat också i fråga om dessa utmaningar.
- Enligt en forskning av THL verkar det som att man inte alltid utnyttjar resurserna av äldre klienter eller hopp om rehabilitering. Redan en marginell positiv ändring i funktionsförmågan kan vara viktigt för klientens självständighet.
- I och med att tillgången till vårdare har minskat, behövs mera dragningskraft till vårdarbete. Genom vårdarbete som främjar funktionsförmågan kan vi öka på arbetets meningsfullhet, variation, förstärka känslan av att lyckas och bidra till en god stämning på jobbet, detta ökar på uthålligheten och välbefinnandet i arbetet. Samtidigt finns det en möjlighet att gå från ”vårdare till personal trainer”, vårdarnas arbetsmässiga självsäkerhet ökar, likaså engagemanget till arbete.

Vilka konkreta åtgärder kan rehabiliterande vård bestå av?

RED UT

- Vet du vilka saker gör klienten glad? Vill klienten sköta om sina växter, bada i trädgårdsbastun eller ringa sina närstående?
- Vet du vad din klient klarar av om hen ges möjligheter?
- När har din klient senast fått föra fram önskemål om dagens måltider?
- Över 36 % av östnylänningar i över 65 års ålder använder för mycket alkohol. Hur känner du igen dessa personer?

FINN OCH VÄLJ ÅTGÄRDER

- Tack vare rehabiliterande vård kan de närstående göra mera med klienten, till exempel gå ut med klienten om denne är rullstolsbunden.
- ”För mig är det lättare att låta klienten tvätta sitt ansikte själv vid lavoaren. Under tiden kan jag göra något som klienten inte själv kan, som till exempel bedda sängen. Jag sparar alltså tid!”
- Vi går tillsammans med klienten till fönstret, och funderar vilken årstid det pågår när vädret är sådant.
- Hämtar jag klientens läsglasögon från nattduksbordet, eller gör vi det tillsammans med klienten? Varje steg är viktig!

Om grundtanken bakom rehabiliterande vården och arbetsgreppet

- Grundtanken är att vårdpersonalen lägger märke till det rehabiliterande arbetsgreppet i den dagliga vården. En gemensam handlingsmodell ökar på personalens förståelse om betydelsen av rehabiliterande vård, både för vårdpersonalen och för klienterna och de som vårdas.
- Arbetsindelningen mellan vårdare och de sakkunniga inom rehabilitering är tydlig: vårdarna är i nyckelroll och sköter huvuduppgifterna, sakkunniga inom rehabilitering stöder och hjälper vid behov att hitta sätt att stöda klienten. Det är bra att säkerställa att servicehelheten hålls enhetlig.
- Rehabiliterande vård är inte samma sak som interventioner inom rehabilitering. När behovet av rehabilitering framkommer, identifieras rehabiliteringsbehoven helst i samarbete mellan den sakkunniga inom rehabilitering och vårdaren. I rehabiliteringen används nödvändiga medel för klienten vid genomförandet av rehabiliteringen
- **Ett arbetsgrepp som främjar rehabiliteringen är verksamhet i vårdarbetet som stöder och aktiverar klientens egen funktionsförmåga och självständighet. Man ska inte göra saker för klienten, om hen kunde klara av dem själv.**
- **Syftet är att återställa eller upprätthålla klienternas funktionsförmåga, eller förebygga att den försämras.**

Om grundtanken bakom rehabiliterande vården och arbetsgreppet (2/2)

- Ett arbetsgrepp som främjar rehabiliteringen är ett arbetssätt som respekterar klientens individualitet. Verksamheten stöder klienten i att klara vardagen självständigt.
- I vårdarbete som främjar rehabilitering och funktionsförmåga arbetar man målmedvetet tillsammans med klienten (working with). På detta sätt uppnår man resultat som klienten själva upplever som värdefulla, betydande och eftersträvbbara.
- Alla aktörer bör förstå att vårdarbete som främjar rehabilitering ofta handlar om små, inkluderande handlingar som görs i klientens vardag på ett systematiskt sätt och i enlighet med gemensamt överenskommen praxis.
- Klientorienterad målsättning och att identifiera och utnyttja de resurser som klienten själv har är väsentliga för att etablera vårdarbete som främjar rehabilitering som en del av arbetskulturen.

”Vårda inte för
vårdens skull!”

Rehabiliterande vård som främjare av servicestrategin och mål för verksamheten 1/2

Välfärdsområdet har en servicestrategi vars tre huvudpunkter är 1) kunden i centrum för servicen, 2) högklassiga, jämlika och tillgängliga tjänster samt 3) en välmående och kompetent personal som möjliggör serviceproduktionen.

Enligt servicestrategin beaktar man kundens önskemål och behov. Man stärker också hemvården och gör modeller och handlingsätt enhetliga.

Rehabiliterande vård som främjare av servicestrategin och mål för verksamheten 2/2

Målen som i sätts upp för välfärdsområdets verksamhet i utvecklingsarbetet är

1. Att tjänster som stöder hemmaboendet är kundinriktade: Behov som stöder funktionsförmågan och främjar rehabilitering identifieras. Man använder ändamålsenliga verktyg vid genomförandet.
2. Att kunden får rätta tjänster vid rätt tidpunkt: Verksamheten är förebyggande. Olika aktörer har bättre kunskap än tidigare om stödande av funktionsförmågan, och utvärdering och identifiering av behov av rehabilitering. Då kan aktörerna styra klienterna till mångsidiga lösningar.
3. Tjänsternas kvalitet säkerställs med systematisk uppföljning: Man använder RAI-indikatorer för att följa med hela välfärdsområdets verksamhet. Genom att skapa, dokumentera och följa gemensamma principer säkerställer vi multiprofessionalitet och samordning.
4. Tillräcklig och kompetent personal säkerställer att tjänster som ges i hemmet är av hög kvalitet: Praxis för att öka kompetensen har beskrivits i verksamhetsmodellen, och personalens kompetens stöds och upprätthålls systematiskt. Arbetsgreppet som stöder rehabilitering genomsyrar de olika serviceformerna. Tjänsternas kvalitet och effektivitet säkerställs genom en modell som är i bruk på området, som följer upp och mäter utbudet och efterfrågan samt hur verksamheten upplevs. Kompetensen kring helheten rehabilitering har ökat bland områdets aktörer.

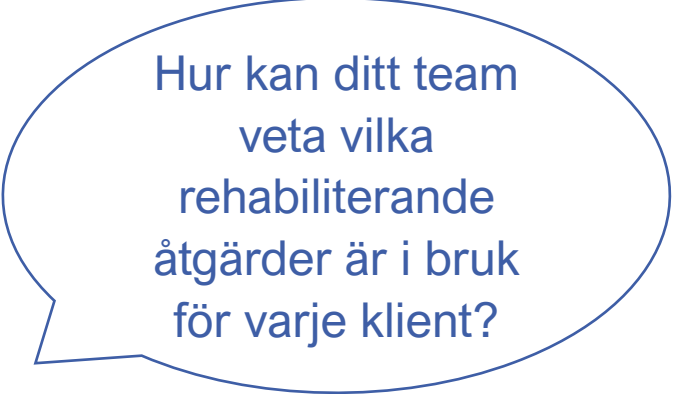
Rehabiliterande vård har effekter både på klientnivån och för hela systemet

- Utvecklingsarbetet har ökat på kvaliteten, jämlikheten och effektiviteten av områdets serviceproduktion. Tillgången till tjänsterna förbättras när man utvecklar regionala samarbetsmodeller.
- Enhetliga verksamhetsmodeller inom regionen hjälper formandet av både kundtjänsterna och arbete som utförs av sakkunniga.
- Goda kundupplevelser förbinder personal och klienter, vilket ökar på vårdens och tjänsternas effektivitet.
- På kundnivå hålls servicehelheten för enskilda klienter på en rimlig nivå, ändamålsenlig och i en form som stöder funktionsförmågan. Effekterna för klienten är att hen klarar vardagen bättre och att hens funktionsförmåga hålls på samma nivå, eller till och med ökar.

Genom rehabiliterande vård säkerställer vi att personerna vi vårdar är lättare att vårda i framtiden.

Konsekvensbedömning och resultatmätning av rehabiliterande vård

- En väsentlig del av konsekvensbedömning är att göra mätningar vid utgångsläget och mellanetapper. RAI är en bra mätare för att beskriva klientens läge. Den hjälper med målsättning och mätarens resultat som kan senare användas för att möjligen ändra på vården eller tjänsterna.
- Den väsentliga delen av rehabiliterande vård är vård- och serviceplanerna samt de åtgärder som valts för att uppnå målen som satts upp i planerna. Då man dokumenterar dessa i klientens uppgifter kan man utvärdera resultaten av genomförda vården och tjänsterna.
- Även som sammandrag uppvisar resultaten och effekterna på klientnivå hur bra man har lyckats med tanke på de uppsatta målen.

Hur kan ditt team veta vilka rehabiliterande åtgärder är i bruk för varje klient?

Tilläggsmaterial och källor

- Utbildningsmaterial (obs., en del endast på finska)
  - Material finns på... →
Teams: Östra Nylands välfärdsområde → utbildningsmaterial
→ utbildningsserie rehabiliterande vård
- Projektplan
  - Bakgrundsinfo på → intran, Innokylä ”sisäiset palvelut – kehittäminen – tulevaisuuden SoTe-palvelut hankekokonaisuus – Tulevaisuuden kotona asumista tukevat palvelut iäkkäille”.
    - [281021Tulevaisuuden kotona asumista tukevat palvelut iäkkäille Itä-Uusimaa.pdf \(innokyla.fi\)](#)
- Statistik
  - [Resultattabell - Sotkanet.fi, Statistik- och indikatorbanken \(på finska och svenska\)](#)

Avgiftsfri utbildningar på nätet

Duodecim Oppiportti (endast på finska)

- Estä painehaava
  - Gerastenian tunnistaminen
  - Kaatumisen ehkäisy
  - Motivoiva keskustelu
  - Tunnistatko vajaaravitsemuksen
  - Vajaaravitsemuksen ennaltaehkäisy ja hoito
  - Vajaaravitsemusriski eri potilasryhmissä
- www.oppiportti.fi; kräver registrering i välfärdsområdets nätverk, med @itauusimaa.fi-epost.

Övriga

- THL:s RAI-skolning (också på svenska): [THL:s RAI online skolning - THL](#)
- HälsobynPRO (på finska) Tue kotihoidon asiakkaan kuntoutumista: www.terveyskyla.fi
  - Man identifierar sig i tjänsten som anställd vid Östra Nylands välfärdsområde genom att använda det användar-id man har i organisationen.

Källor och tilläggsmaterial

Aejmelaeus, Riitta – Kan, Suvi – Katajisto, Kaija-Riitta – Pohjola, Leena 2007: Erikoistu vanhustyöhön. Helsingfors: WSOY.

Edgren, Johanna, m.fl., Ikääntyneen asiakkaan kuntoutumisen voimavarat jäävät usein hyödyntämättä. Sammandrag av forskningen 46/2021, THL

Hantikainen, Virpi (2018) Kinestetikka: toimintamalli voimavarojen ylläpitämiseen liikkeen avulla

Holma, T., Heimonen, S. & Voutilainen, P., 2005. Rehabiliterande arbetsgrepp

Kettunen, R., Kähäri-Wiik, K., Vuori-Kemilä, A. & Ihalainen, J. 2009. Kuntoutumisen mahdollisuudet. WSOY: Helsingfors.

Motion God medicinsk praxis-rekommendationerna. Arbetsgruppen tillsatt av Finska Läkarföreningen Duodecim och ledningsgruppen för God medicinsk praxis. Helsingfors: Finska Läkarföreningen Duodecim, 2016 (hänvisat 07.09.2023). Tillgänglig: www.kaypahoito.fi/sv/

Siira, H., Lotvonen, S., Saarela, K., Kyngäs, H., 2021 Kuntouttava työote 2.0 – Terapeuttilähtöisyydestä hoitajakeskeiseen kuntoutumista edistävään hoitotyöhön. Gerontologia 1/2021 76-81

Suvikas, A., Laurell, L. & Nordman, P. 2006. Rehabiliterande närvård Helsingfors: Edita.

Källor och tilläggsmaterial

Terve! Podcasten On the road med gäst Miia Länsitie, NHG Podcast (på finska). 2023. Kuinka liikkumisella voidaan saavuttaa vaikuttavuutta sote-palveluissa? Du kan lyssna på avsnittet på: [Kuinka liikkumisella voidaan saavuttaa vaikuttavuutta sote-palveluissa? Vieraana Miia Länsitie - Terve! | Podcast on Spotify](#)

Centralförbundet för de gamlas väl, Vahvike-materialbank. (Hänvisat 07.09.2023). Materialet tillgängligt online: [Vahvike](#)

Viikoittainen liikkumisen suositus yli 65-vuotiaille (på finska). Publicerad 16.12.2019. Bildspel på SlideShare: [Liikkumisen suositus yli 65-vuotiaille \(slideshare.net\)](#)

Vähäkangas 2010; Hjelle m.fl.. 2018; Liaaen & Vik 2019; Smeets m.fl. 2020 Kuntoutumista edistävällä hoitotyöllä ja sen johtamisella työmotivaatiota ja –hyvinvointia. Sairaanhoitajat. (Hänvisat 10.09.2023) Tillgänglig: [Kuntoutumista edistävällä hoitotyöllä ja sen johtamisella työmotivaatiota ja -hyvinvointia | Sairaanhoitajat](#)

Wikipedia, den fria encyklopedin Kreativitet. Uppdaterad 26.4.2023 Finns på: [Kreativitet – Wikipedia](#). (Hänvisat 07.09.2023).

Wikipedia, den fria encyklopedin Luovuustekniikka (endast på finska) Uppdaterad 04.9.2023 Finns på: [Luovuustekniikka – Wikipedia](#). (Hänvisat 07.09.2023).